

Villa Strandvik
Östra Ekedal 1:43, Gustavsberg

Värdebeskrivning och konsekvensanalys av
ombyggnadsförslag - interiör

2012-04-16. Reviderad 2012-05-14

Villa Strandvik, Östra Ekedal 1:43, Gustavsberg, Värmdö. Värdebeskrivning och konsekvensanalys - interiör

Beställare: Senorgården AB och JM AB

Uppdragsansvarig byggnadsantikvarie: Maria Lorentzi

Foton, om inte annat anges: Maria Lorentzi, 20120123

Omslagsbild: Villa Strandvik från sydost.

Bild på detta uppslag: Huvudentrén in till villans souterrängvåning.

Ursprungliga planritningar: Riksarkivet

Kartbild över Gustavsbergs centrala delar. Villa Strandvik är markerad med en röd ring. På den södra sidan om Farstaviken breder det gamla fabriksområdet ut sig. karta från Stockholms stad.

Villa Strandvik ligger på en parkliknande stor trädgårdstomt som sträcker sig ned till Farstavikens strand.

Inledning

Bakgrund

Värmdö kommun arbetar för närvarande med att ta fram en ny detaljplan för Strandvik i Gustavsberg. Hela planområdet ägs av JM AB och JM Värmdöstrand AB. De befintliga byggnaderna inom planområdet hyrs ut till boende och verksamheter. En av de berörda byggnaderna är Villa Strandvik. Denna ska enligt detaljplaneförslaget få skyddsbestämmelsen ”q” som omfattar byggnadens exteriör. Samtidigt planerar Seniorgården AB/JM AB att bygga om huset för bostadslägenheter som ska säljas som bostadsrätter. En första skiss på ett ombyggnadsförslag har tagits fram av Lars Bergh vid Brunberg & Forshed Arkitektkontor AB, daterad 2012-03-26. En beskrivning av Villa Strandviks kulturhistoriska värden och ombyggnadsförslagens konsekvenser rörande exteriören har presenterats i en rapport framtagen av Nyréns Arkitektkontor, daterad 2012-03-26.

Syfte

Syftet med denna rapport är att på samma sätt som för exteriören göra en bedömning av villans kulturhistoriska värden och ombyggnadsförslagens konsekvenser rörande interiören. Både positiva och negativa effekter blir belysta och resonemang förs kring olika avvägningar mellan bevarande och utveckling. Syftet är också att diskutera möjliga lösningar för att genomföra vissa ändringar av interiören på ett så varsamt sätt som möjligt.

I värdebeskrivningen redogörs för villans interiöra bevarandegrad och kärnvärden, bl.a. med utgångspunkt från de värden Värmdö kommun pekat ut i ”Kulturhistorisk byggnadsinventering inför detaljplanläggning, 2011”.

Seniorgården har påbörjat ett programarbete för interiören. Här finns idag kulturhistoriska värden likväl som stora bostadsvärden och värden för Seniorgårdens kunder. Seniorgården har en uttrycklig ambition att följa råd och rekommendationer från byggnadsantikvarisk expertis i den slutliga detaljprojekteringen. Många frågor återstår dock att utreda vid en kommande projektering, t.ex. exakta lägen för fönsteröppningar, interiörens väggar och dörröppningar samt tekniska frågor som t.ex. lägen för ny kanalisation och ledningar för vatten och avlopp. Frågor som rör brandsäkerhet, tillgänglighet och energieffektivitet återstår också att utreda innan interiörens utformning slås fast.

Orientering

Villa Strandvik ligger i Gustavsberg, invid Farstavikens norra strand. Villan är inringad på kartan.

Fastighetsdata

Fastighetsbeteckning: Östra Ekedal 1:43

Adress: Ekedalsvägen 1, Gustavsberg

Nuvarande fastighetsägare: JM AB

Ursprunglig byggherre och fastighetsägare: Axel och Maud Odelberg. Axel var under ett antal år styrelseordförande och teknisk chef vid Gustavsbergs porslinsfabrik

Arkitekt: Okänd. Troligtvis byggmästaren G. A. Bengtsson

Ursprunglig funktion: Enfamiljsvilla

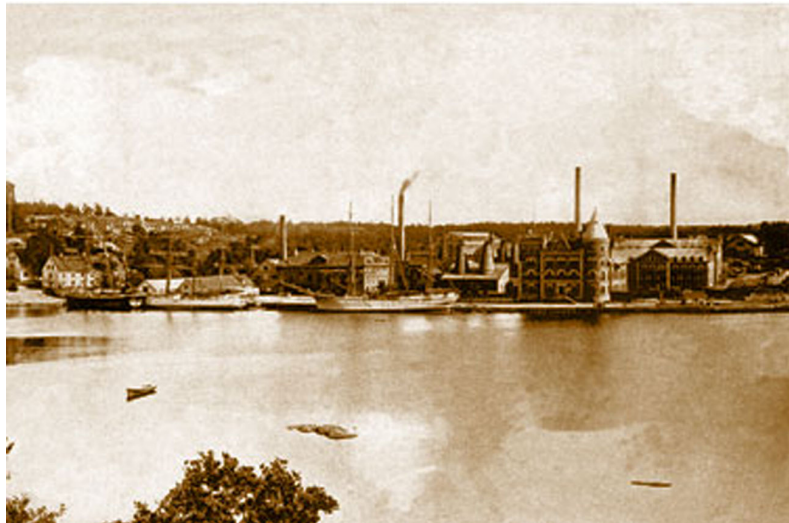
Nuvarande funktion: Omsorgsverksamhet som drivs av socialtjänsten inom Värmdö kommun

Metod för kulturhistorisk värdering

För att beskriva byggnadsverks kulturhistoriska värden finns en vedertagen metod som under många år utarbetats av Riksantikvarieämbetet och som presenterades i tryckt form 2002. Metoden utgår från två viktiga huvudkategorier: dokumentvärden och upplevelsevärden. Dokumentvärden är sådana aspekter av en byggnad som ger kunskap om historien, t.ex. byggnadsteknik eller arkitekturhistoria. Upplevelsevärden är sådana aspekter av en byggnad som berör och skapar känslor, t.ex. arkitektens utformning, en byggnads inverkan på närmiljön eller byggnaden som symbol för en verksamhet. I metoden finns också en kategori av värden som kallas förstärkande värden. Det handlar t.ex. om graden av autenticitet eller sällsynthet.

Villa Strandviks tomt med vy ut mot Farstaviken och fabriksområdet på andra sidan.

Fabriksområdet under 1800-talets senare del. Foto från Porslinsmuseet.

Gällande lagskydd kopplat till fastighetens kulturhistoriska värde

Idag har Villa Strandvik inget skydd i detaljplan. Värmdö kommun har pekat ut Villa Strandvik som kulturhistoriskt omistlig. Därför omfattas villan av Plan- och bygglagens skydd mot förvanskning (PBL kap 8 §13). Skyddet omfattar även interiören. Kommunens värderingen motiveras så här:

Strandvik uppfördes som bostadshus åt patron Odelbergs son Axel Odelberg. Villan placerades på en stor tomt, med utsikt över Farstaviken och fabriken. Den monumentala placeringen är viktig för förståelsen av den patriarkaliska uppdelningen av brukssamhället som varit rådande i Gustavsberg. Villan är i princip oförändrad exteriört sedan byggtiden och visar upp både tidstypiska stildrag samt kopplingar till lokala byggnadstraditioner. Strandvik faller under klass I – kulturhistoriskt omistlig.

Delar av Gustavsberg, bl.a. Strandvik, är utpekade som ett riksintresse för kulturmiljövården. Områden vars kulturhistoriska värde anses vara så högt att dess bevarande är av nationell betydelse kan enligt 3 kap Miljöbalken utnämnas till Riksintresse för kulturmiljövården. Det är Riksantikvarieämbetet som har ansvar för att besluta om områden av riksintresse för kulturmiljövården. Riksintresseområden får inte förändras så att det påtagligt skadar det kulturhistoriska värdet. Så här beskrivs och motiveras riksintresseutnämningen:

Motivering:

Brukssamhälle med obruten industriell verksamhet alltsedan 1600-talet och det samhälle detta skapat, framför allt präglad av 1800-talets patriarkaliska industrisamhälle och 1900-talets industri med anknytning till folkhemstanken och Kooperationen KF. (Industrimiljö).

Uttryck:

Byggnader och anläggningar som visar de olika tidsskikten i brukssamhällets utveckling. Industribyggnader för olika ändamål, där industriprocessens alla led kan följas samt kontorsbyggnader och andra anläggningar för produktionen. Offentliga byggnader samt bostäder av olika typ och för skilda sociala grupper. Planering av utbyggnadsområden från 1930, 40- och 50-talen där denna bygger vidare på den gamla brukskaraktären.

I området ingår även:

Sommarnöjesmiljö med sommarvillor från 1870- och 1880-talen vid Farstasundet väster om Gustavsbergs samhälle, som i sin utformning speglar tidens arkitekturströmningar, bl.a. den fornnordiska inspirationen.

Föreslaget nytt skydd i detaljplan

I det koncept till samrådshandling (daterat 2012-01-04) som Värmdö kommun tagit fram finns på plankartan en skyddsbestämmelse som omfattar bl.a. villa Strandvik. Skyddsbestämmelsen – ”q” föreslås förtydligas genom följande text: ”Byggnaden får inte rivas. Byggnadens exteriör får inte förändras såvida det inte bidrar till att framhäva byggnadernas ursprungliga karaktär”. I samrådshandlingen skriver man att ett av planens syften är att ”framhäva och skydda kulturmiljövärden” genom att bl.a. just förse vissa byggnader med skyddsbestämmelser. Den tänkta skyddsbestämmelsen omfattar därmed inte interiören.

Kulturmiljön längs Farstavikens norra strand som vänder sig mot Fabriksområdet på andra sidan viken. Här ligger Villa Strandvik och de s.k. Franska byggena i en lugn, grön miljö avskild från fabriken buller.

Villa Strandvik i sitt ursprungliga utförande, fotograferad någon gång under 1900-talets första hälft. Bild från Värmdö kommuns arkiv.

Villa Strandvik – kortfattad historik

Villan uppfördes 1911-12 för Axel Odelberg och hans fru Maud. Vem som är husets arkitekt har aldrig klarlagts. Ursprungsritningarna är signerade av byggmästaren G. A. Bengtsson och det är inte omöjligt att han själv ritade huset, ett tillvägagångssätt som inte var ovanligt vid tiden. Axel Odelberg var son till Wilhelm Odelberg, mångårig brukspatron vid Gustavsbergs porslinsfabrik. Axel Odelberg utbildade sig till civilingenjör i kemiteknik och efter faderns död blev Axel styrelseordförande för fabriken aktiebolag medan hans bror Victor tillträdde som VD. Axel kom också att verka som teknisk chef vid fabriken. Axel och hans bror innehade sina poster fram till 1937, då familjen sålde verksamheten till Kooperativa förbundet och flyttade från Gustavsberg. Då lämnade också Axel med familj Villa Strandvik. Mellan åren 1939 och 1946 fungerade huset som porslinsfabrikens tjänstemannamäss. Vid slutet av 1950-talet byggdes villan om till representationshus, en funktion den hade fram till 1980-talets mitt. Fram till någon gång mellan 2000 - 2002 fungerade Villa Strandvik som brukshotell, med restaurang och pub. År 2000 köpte JM fastigheten och efter det att hotellverksamheten upphört hade man under några år kontor och konferensverksamhet i huset. Runt år 2010 startade omsorgsverksamhet i villan av socialtjänsten i Värmdö kommun, en verksamhet som fortfarande bedrivs där.

Villa Strandvik ligger på behörigt avstånd från det bullriga fabriksområdet och från de mer tätbebyggda arbetarkvarteren. Huset har en pastoral placering, i det vackra parklandskapet längs Farstaviken och från husets salonger får man en magnifik vy ut över vattnet. Den avskilda placeringen är typiskt för ett patriarkalt uppbyggt brukssamhälle med stor åtskillnad mellan vanlig arbetare och chef.

Byggnadshistorik i punktform

Nybyggnad: 1911, enfamiljsvilla

Ny funktion: 1939-1946, porslinsfabrikens tjänstemannamäss

Ny funktion och ombyggnad: 1950-tal – 1980-talets mitt, porslinsfabrikens representationshus

Ny funktion: 1980-talets mitt – ca 2002, brukshotell, restaurang och pub.

Ny ägare: 2000, JM köper fastigheten

Ny funktion: Ca 2002-2010, JM har kontor, konferens mm i huset

Ny funktion: Ca 2010, omsorgsverksamhet som drivs av socialtjänsten i Värmdö kommun

Husets bevarandegrad och utförda förändringar rörande interiören

Interiören är som helhet välbevarad på bottenplan och övre plan, ifråga om planlösning med representativa rumssviter på bottenplan, hall med monumental ektrappa och fast inredning som stavparketter, spegeldörrar, fotlister, hålkälslistor och öppna spisar med dekorativt Gustavsbergskakel. Större förändringar har skett i souterrängvåningen och vinden. På alla våningsplan är troligtvis alla ytskikt förnyade och kök samt toaletter har tillkommit eller byggts om.

Souterrängplan

I souterrängplanet är planlösningen i stort välbevarad med en representativ förstuga och stor hall med öppen spis och monumental ektrappa upp till huvudvåningen samt kök och diverse källarutrymmen för förvaring, pannrum, matkällare m.m. (För ursprunglig planritning, se s. 19) Källaren har någon gång fått funktionen skyddsrum (antagligen under 2:a världskriget eller därefter), med stålport och ställuckor framför de ursprungliga källarfönstren. I de rum som ursprungligen ska ha varit kök och diskrum har förändringar i planlösning och funktion skett. Diskrummet är idag kök och det f.d. köket ett sällskapsrum. Den största förändringen på souterrängplanet har skett i förstuga, hall och det f.d. köket. Här har det tillkommit paneler med brunrödbetsad/laserad furu och imiterande bjälktak. Den stora öppna spisen i hallen har byggts om med en förstorad front i gult tegel. På väggarna sitter sjögrästupeter som idag är målade i vitt. Utmed väggarna står väggfasta bänkar i trä med sitsar i röd galon. Den ursprungliga småspröjsade pardörren som ledde till uteplatsen har ersatts av en fast bröstning och ett stort perspektivfönster. De två mindre fyrkantiga fönster som omger perspektivfönstret har bevarat form och båge men all spröjs har tagits bort och ersatts av blyinfattat, färgat glas. Det troliga är att alla dessa förändringar och tillägg utfördes under det sena 1950-talet då huset byggdes om till representationshus för Porslinsfabriken. Den ganska höga kvalitén och den genomgripande omdaning talar för detta. Utgångspunkten för panelerna verkar ha varit de äldre paneler som sitter vid klädhängarna på souterrängvåning och bottenplan. Ett mysterium på bottenplanet är det kraftfulla kalkstensgolvet som ligger inlagt i förstuga och hall. Idag ligger vinylhartsmattor på golvet (antagligen också från 1950-talets ombyggnad). Kalkstensgolvet kan mycket väl vara ursprungligt men vore i så fall ett ovanligt inslag i en jugendvilla.

Den stora hallen på souterrängvåningen. Bjälktak, paneler, perspektivfönster, blyspröjs och golvet vinylhartsmattor har tillkommit i efterhand, troligtvis vid 1950-talets slut. Den stora spisen har ursprungligt läge men har byggts ut med gult tegel. Under vinylhartsmattorna ligger ett rejält och vackert kalkstensgolvet som kan var ursprungligt.

Den stora hallen med den ursprungliga ektrappan som leder vidare upp till husets huvudvåning. Till höger de väggfasta bänkarna med röd galonklädsel.

I huvudentréns mindre hall finns ursprunglig fast inredning som ramar in det fina lilla kapprummet. Här ligger samma kalkstengolv som i den stora hallen.

Köket är ombyggt i flera omgångar. Ursprungliga fönster vetter ut mot väster.

Tjänstefolkets trappa med ursprunglig konstruktion och inredning av trä.

Den massiva huvudportens insida.

Ursprungliga rundbågade fönstersnickerier vetter in mot den lilla hallen.

Källaren består av flera förvaringsrum, pannrum, vedrum och matkällare. Källarens väggar och bjälklag tycks vara gjutna av betong.

Den lilla matkällaren i norr ligger under backen upp mot Gamla Skärgårdsvägen.

Bottenplan

Även här är planlösningen välbevarad med en svit av representativa rum mot öster och söder med bibliotek, ”fruns rum”, salong och matsal. (För ursprunglig ritning se s. 21.) Här finns också bevarad fast inredning som ektrappa, dörrblad, foder, fotlister, hålkälslistor, stavparketter, spisar med Gustavsbergsskålar m.m. Hallens planlösning överensstämmer inte med ursprungsritningen men kan mycket väl ha ursprunglig planlösning, om huvudentrén aldrig förlades här. Uppenbara förändringar på detta plan är nya undertak med akustikplattor, förändrad planlösning och funktion i en f.d. serveringsgång som idag utgör kök och två sentida toaletter med entré från hallen. Ytterligare en tydlig förändring är ekdörren med överljus som leder in till hallen från öster. Här fanns ursprungligen en utgång till ett orangeri. Själva öppningen är alltså ursprunglig medan dörrblad och överljus är mer sentida, antagligen från 50-talets ombyggnad. Några fönster mot öster är utbytta, men dessa fönster är mycket väl anpassade till de ursprungliga. Eventuellt är stavparketten i den stora salongen utbytt, men den är utförd på samma sätt som i övriga rum. Den kan också bara vara slipad och lackad med en modern plastlack.

Bottenvåningens hall med den stora ektrappan som leder upp från souterrängvåningen och vidare till övre plan. På detta våningsplan finns välhållna stavparketter, fotlister, dörrblad, dörrfoder m.m. Till höger, i fönstrets läge, hade man ursprungligen tänkt sig husets huvudentré från norr - en lösning som troligtvis aldrig genomfördes.

Bottenvåningens hall mot öster. Rakt fram ser man den glasade ekdörr som idag utgör en av husets två entréer. Där satt tidigare en mindre dörr som ledde ut till villans orangeri.

Precis som i souterrängvåningens lilla hall finns här fast inredning för att hänga kläder.

Angränsande till bottenvåningens hall finns sekundära toalettutrymmen.

Det ursprungliga biblioteket med stavparkett, bevarade snickerier och öppen spis med vacker kakelomfattning.

Den stora salongens öppna spis med typiskt jugendformspråk.

Den ursprungliga matsalen intill salongen.

Bottenvåningens stora salong med stora, ursprungliga glasade partier ut mot balkongen och vattnet i söder. Undertak och belysning är tillkomna i efterhand.

I köket angör den lilla trappan för tjänstefolket.

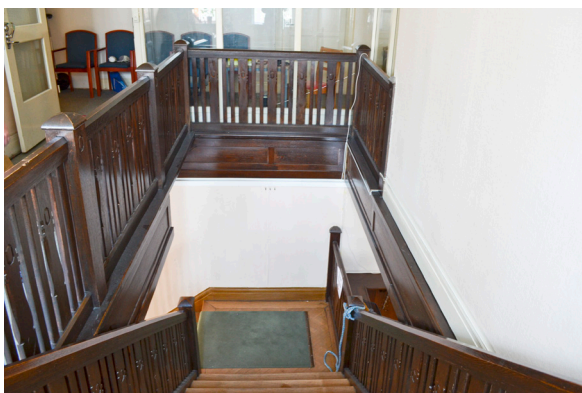
Också bottenvåningens kök har förnyats i flera omgångar.

Övre plan

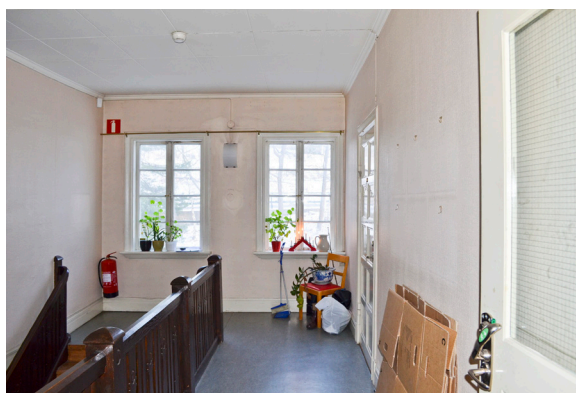
Också här är planslösningen välbevarad, med ganska kyffiga korridorer som leder till ett stort antal mindre rum som ursprungligen uppfördes för barnkammare, guvernör, gäster, slöjd, förvaringsrum, toaletter och så i mitten huvudsängkammaren för Axel och Maud Odelberg. (För ursprunglig planritning se s. 23.) Fast inredning i form av dörrblad, foder, fotlister, hålkälslistor, fönster m.m. finns också kvar. Den stora ektrappan är bevarad med en rad av kontursågade räckesståndare i övre planets hall. Förändringar har skett genom att ett helt nytt badrum byggts i det f.d. slöjdrummet, de två ursprungliga badrummen totalrenoverats och serveringstrappan satts igen och gjorts om till nödutgång med en ny utrymningsdörr till utrymningstrappa. I den stora hallen har en brandcell skapats med en sentida vägg med brandglas. Vindstrappans dörr är utbytt till en slät modern dörr. På golven ligger ganska sentida linoleum eller dito lamellparkett. Generellt är alla ytskikt förnyade.

För att tillskapa en brandcell har man byggt upp ett väggparti med brandglas mot hallen i övre plan. På detta plan är golven belagda med sekundär linoleum och lamellparketter. Den trånga planslösningen med många små rum är däremot till stor del ursprunglig, liksom snickerierna såsom dörrblad, dörrfoder, fotlister m.m. Till vänster den dörr som leder in till huvudsovrummet.

Den stora ektrappan leder upp från bottenvåningen till övre plan.

Hallen i övre plan med fönster mot norr.

Ett av de mindre sovrummen med fönster ut mot norr. Rakt fram en liten hall med dörr till en toalett. På ritning från 1911 är rummet markerat som vindsutrymme eller läxrum.

Huvudsängkammaren idag. Volymen och snickerierna är bevarade liksom de vackra fönsterdörrarna som leder ut till den stora balkongen. Lamellparketten är sentida.

Huvudsovrummets balkong. Golvet är belagt med röd klinkers.

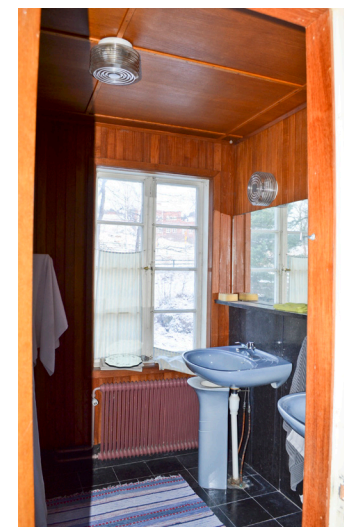
"Pojkarnas rum" - ett lite större sovrum intill huvudsängkammaren och med egen balkong.

Här det lilla sovrum som vetter ut mot den västra sidans ursprungliga balkong. Den glasade balkongdörren är ursprunglig och med tidstypisk sluten bröstning i samma höjd som fönstret intill. På ritningen markerat som "Doris rum".

En av de trånga korridorerna på övre plan.

Ett badrum som tillkommit i efterhand i det f.d. "slöjdrummet".

Sekundär utrymningsdörr mot väster.

Vindsplan

Vindsplanet var ursprungligen oinrett. Idag är stora delar av vinden inredd men med ett oinrett förrådsutrymme mot väster. Tak och väggar är klädda med skivmaterial och golven belagda med en modern matta. Mot söder finns två högt belägna, ganska små takfönster. Takkonstruktionen är synlig och de två murstockarna går upp genom vinden till taket. Alla fönster är utbytta under senare år, men har utformats med samma dimensioner, indelning och spröjsning som de ursprungliga.

Mot söder vetter ett mindre fönster som inte är ursprungligt.

Här en del av det stora rum som ligger på vindens mitt. Till höger angör vindstrappan. Alla fönstersnickerier på vinden (förutom i den oinredda delen) är sentida men fint anpassade till de ursprungliga.

Ett av de små rummen med fönster ut mot öster.

Den trånga vindstrappan som leder upp från övre plan.

Vindens kök. I takfallet de två sentida takfönstren mot söder.

Den oinredda delen av vinden med fönster ut mot väster.

Kulturhistoriskt värde – en fördjupning

Övergripande värden

Dokumentvärden

Byggnadshistoriskt värde

Villa Strandvik är en välbevarad jugendvilla med tidstypisk utformning och tidstypiska material. På så vis berättar huset för oss om 1910-talets husbyggande, materialval och estetiska ideal. Utformningen berättar också om tidens sociala uppbyggnad med sin tydligt betjänande del (kök, serveringsgång, förråd mm i den bakre delen av huset och med en särskild, väl dold trappa för tjänstefolket) och en betjänad del (med representativ huvudtrappa, salonger, matsal m.m. i husets bästa lägen med utsikt över Farstaviken).

Lokalhistoriskt värde

Porslinsfabriken i Gustavsberg har haft enorm lokal betydelse. Villa Strandvik var en av chefvillorna, byggd för ägarfamiljens ena medlem Axel Odelberg med familj. Villan ligger i ett väl synligt läge invid vattnet och är en av många viktiga komponenter i den tidsväv av olika byggnader som uppförts runt vattnet. Även efter det att familjen Odelberg flyttade ut kom huset att användas av porslinsfabriken, som mäss och representationshus.

Upplevelsevärden

Miljöskapande värde

Det stora husets läge vid vattnet med en omfattande parkliknande tomt runt huset bidrar till Strandviks burgna karaktär och ses av många som rör sig utmed vikens båda sidor. Huset utgör också en av flera byggnader utmed Gamla Skärgårdsvägen, som är den äldre infarten till Gustavsberg. Även om de flesta idag kommer från Stockholm från annat håll är Villa Strandvik ett synligt inslag längs den gamla infarten.

Symbolvärde

Villa Strandvik kan ses som en symbol för ägarfamiljen Odelberg. Den kan också ses som en symbol för den sociala skiktningen inom bruksområdet, med hus för prominenta arbetare eller chefer i avskilda gröna lägen vid vattnet och hus för vanliga arbetare i mer ordinära och mer tätbebyggda lägen bakom fabriksområdet.

Kulturmiljön längs Farstavikens norra strand som vänder sig mot Fabriksområdet på andra sidan viken. Här ligger de franska byggena och Villa Strandvik i en lugn, grön miljö avskild från fabriakens buller.

En av de vackra öppna spisarna med kakelklädd omfattning. Denna spis sitter i det f.d. biblioteket på bottenvåningen.

Identitetsvärde

Villa Strandviks synliga läge invid Farstaviken och Gustavsbergs fabriksområde gör att man kan utgå från att villan är ett välkänt inslag för många i Gustavsberg. Byggnaden utgör en del av både Gustavsbergs och Gustavsbergarens identitet.

Konkreta uttryck för värdena rörande interiören

Invändigt har villa Strandvik två tydliga tidsskikt – den ursprungliga villan från 1911 samt i souterrängvåningen huset som representationsbyggnad från 1950-talets slut. Det finns också mer diffusa tillägg och ändringar i form av nyare ytskikt, ändrade köksinredningar, badrum och toaletter från flera epoker, sentida lamellparketter m.m. 1950-talets genomgripande ändring av souterrängvåningen är enhetlig och håller ganska hög kvalitet. Den berättar om husets funktion som representationslokal på bruket. Samtidigt upplevs de brunbetsade panelerna, de imiterade bjälktaken och de väggfasta sofforna med röd galon som främmande i jugendmiljön. Slutsatsen är att det tidsskikt som är viktigast att värna är 1911 års inredningar, material och färgsättning. Senare tillägg kan med detta resonemang som utgångspunkt tas bort och ersättas med nya material och funktioner som är väl anpassade till villans jugendstil, som tillägg med eget formspråk eller i samma formspråk.

Värdefulla uttryck, delar och detaljer:

- Ursprunglig fast inredning som kalkstengolv på souterrängvåningen, paneler och träinredningar vid klädhängarna på souterrängvåningen och bottenvåningen, dörrblad, dörrfoder, fotlister och hålkälslistor (framförallt viktiga i trapphall och representativa rumssviter).
- Öppna spisar med dekorativt kakel, koppardetaljer och omfattningar. (Spisen på souterrängvåningen har ursprunglig placering men har byggts om.)
- Interiörens tydliga spår av husets ursprungliga villafunktion för en burgen familj med representativa ytor och en tydlig uppdelning mellan betjänad och betjänande del:
 - Den monumentala ektrappan som löper från souterrängvåning till övre plan.
 - De representativa stora rumsvolumerna och rumssviter i söder. (På souterrängvåningen förstuga och hall. På bottenplan trapphall, bibliotek, fruns rum, salong och matsal. På övre plan trapphall, sängkammare, pojkarernas rum och barnkammare)
 - Köksfunktioner, toaletter och badrum i de mindre representativa rummen, ofta mot norr och väster.
 - Tjänstefolkets spiraltrappa i trä
 - Ursprungliga serveringskåp i serveringsgång på bottenplanet.

Ombyggnadsförslaget – konsekvenser och målsättning för interiören

Det liggande ombyggnadsförslaget utgörs av tidiga skisser, framtagna utan aktuella relationshandlingar. I ombyggnadsförslaget finns sex bostadslägenheter – en på souterrängvåningen, två på bottenvåningen, två på övre plan och en på vindplanet. Viktiga förutsättningar för Seniorgården är att förse alla lägenheter med möjlighet att vistas på altan, balkong eller uteplats, att installera hiss som når samtliga våningsplan (för att tillgodose krav på tillgänglighet), att förse huset med mekanisk till- och frånluft och att alla lägenheter ska ha dusch/badrum och toaletter samt kök. Tanken är också att alla lägenheterna ska nå från ett gemensamt trapphus beläget där dagens interna huvudtrappa finns. Utöver detta måste man också uppfylla de krav på brandsäkerhet, utrymning och energieffektivitet som ställs idag vid en ombyggnad till bostäder.

I och med att det ännu inte finns uppmättningsritningar som redovisar exakta lägen för nuvarande innerväggar, ytterväggar och fönster är planlösningen inte fastställd. Vissa viktiga frågetecken kvarstår därför, som t.ex. hur många befintliga rumsvolymer som går att bevara och huruvida badrum kan ges annan placering än på förslaget.

Souterrängplan

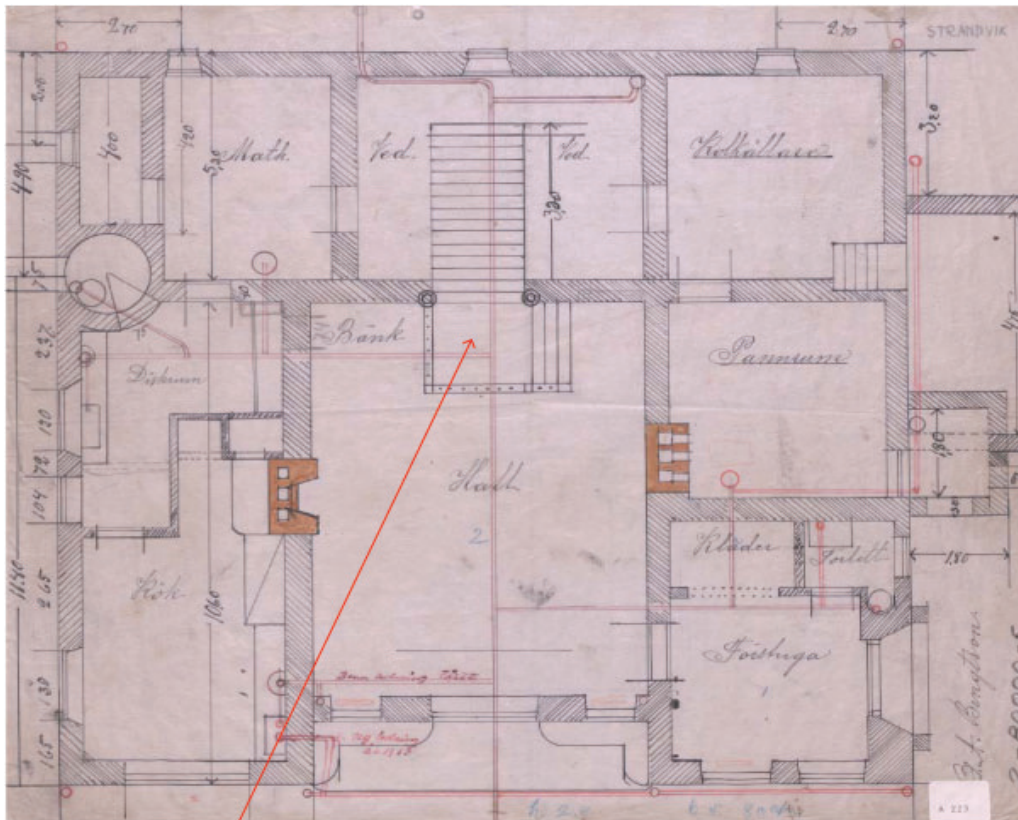
Åtgärder

- Souterrängplan är tänkt att utgöras av en lägenhet.
- Den stora ektrappan rivs och i läget för trappan och det källarrum som ligger bakom trappan förläggs en ny hiss och en ny intertrappa.
- Planlösningen bibehålls i stort men inom ytan för den stora hallen (vardagsrum) byggs badrum och hall med entré från det nya trapphuset. Denna del av förslaget kommer att utredas mer i ett senare skede av projekteringsfasen. Eventuellt kan det då visa sig finnas möjlighet att placera badrummet i ett annat läge, i syfte att bibehålla så mycket som möjligt av den stora centrala rumsvolymen.
- Huvudentrén sätts igen. I förstugan bevaras den fasta, ursprungliga inredningen runt klädhängaren (i och runt nischen i norr).
- De sekundära bröstningarna, boaseringarna och imiterande bjälktaken rivs. Dessa härrör sannolikt från ombyggnaden under sent 1950-tal.

- Dagens sällskapsrum blir till kök och dagens kök till sovrum. Här fanns ursprungligen kök och diskrum.
- Tjänstefolkets spiraltrappa rivs men schaktet bibehålls.
- Generellt kan man förvänta sig nya undertak, kanalisation och schakt för ventilation, vatten och avlopp då det äldre enfamiljshuset byggs om till flerfamiljshus med modern standard.

Konsekvenser och målsättning

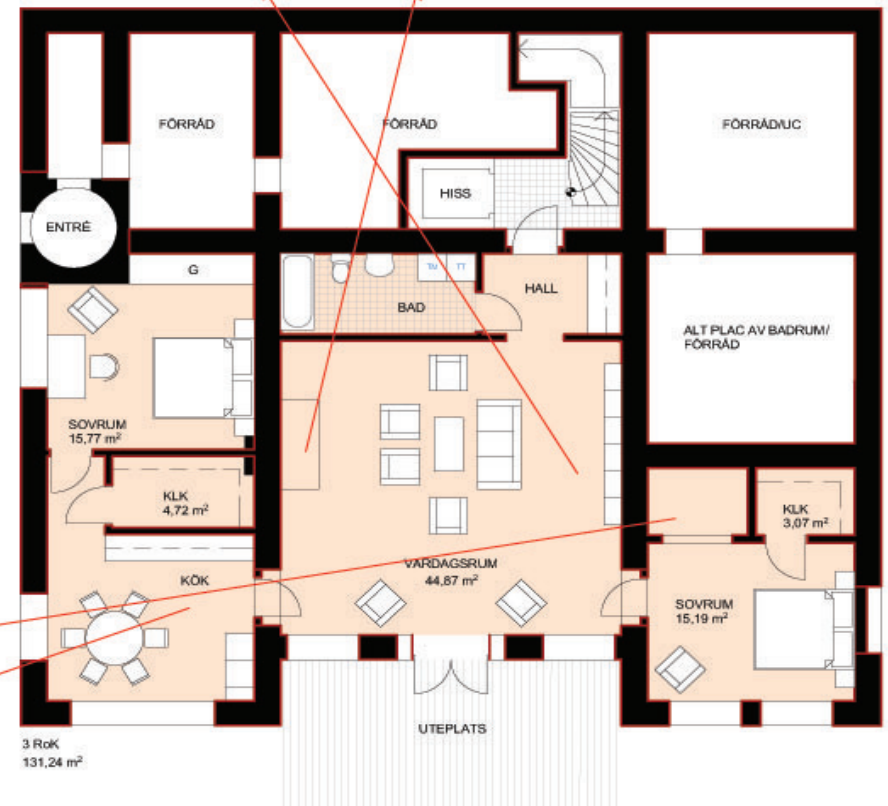
- Det är negativt att den representativa ektrappan rivs i sin helhet (från souterrängplan till övre plan). Det är också negativt att tjänstefolkets trappa rivs, men för huset som helhet är huvudtrappan av större betydelse.
- Det är positivt att planlösningen i stort bibehålls. Det är negativt om det stora centrala rummets volym krymper genom att badrum och hall placeras där. Målsättningen bör vara att under projekteringsfasen förlägga åtminstone badrummet i läge för något av källarrummen.
- Det är negativt att huvudentrén sätts igen och byggs för invändigt. Det innebär en estetisk förändring och en förändring i rörelsemönstret från souterrängvåning upp vidare i huset. Samtidigt är det positivt att port och portens omfattning till sin helhet bevaras utvändigt. Ingen förändring i fasaden är alltså tänkt att genomföras. Målsättningen bör vara att invändigt bygga för på ett sådant sätt att väggpartiet kan tas bort och entrén åter tas i bruk. Ingen montering bör ske direkt i dörrblad och dörrkarm invändigt.
- Att ta bort de sekundära bröstningarna, boaseringarna och bjälktaken är visserligen att radera en av husets s.k. årsringar. Samtidigt är inredningen främmande för husets arkitektur i övrigt och finns enbart i souterrängvåningen. Den lätta och ljusa jugendarkitekturen i övrigt skulle framhävas på ett bättre sätt om den mörka furuinredningen togs bort. Särskilt i kombination med att fönstren mot terrassen återfår klarglas (idag färgat glas) och fönsterdörrarna med småspröjsade glasningar återskapas.
- Planlösningen är tänkt att ändras något men håller sig i stort inom befintlig struktur, vilket är positivt.
- Ny kanalisation bör byggas in i kanaler och schakt som i möjligaste mån döljs bakom höga köksskåp och nya innerväggar inom yta för våtrummen alternativt inom befintliga garderob och förvaringsutrymmen. Nya undertak bör förse med hålkäl men nya undertak bör undvikas i andra utrymmen än badrum/duschrum och toaletter.

50-talets träpaneler tas bort

Öppna spisar behålls

Av tillgänglighets- och brandskäl rivs befintlig invändig trappa och ersätts av nytt trapphus i tidstypisk stil samt kompletteras med hiss.

I syfte att bibehålla så mycket som möjligt av de stora rumsvolymerna i husets mitt skall alternativ placering av nya badrum i lägenheter på souterräng och bottenplan utredas i ett senare skede

Souterrängplan skala 1:100

BEF VILLA STRANDVIK
Ombyggnadsförslag 2012.03.26

brunnberg&forshed
ARKITEKTBYRÅ A3

SENIORGÅRDEN

Bottenplan

Åtgärder

- Bottenplan delas in i två lägenheter.
- Den stora ektrappan rivs och i dess ställe tillkommer en ny hiss och en ny trappa i det nya trapphuset.
- Planlösningens huvuddrag bibehålls ifråga om den representativa rumssviten med bibliotek, fruns rum, salong och matsal men övriga rum får nya proportioner och placeringar.
- Inom ytan för den stora salongen mot söder (vardagsrum) uppförs två nya badrum och en hall till en ny lägenhetsentré. Denna del av förslaget kommer att utredas mer i ett senare skede av projekteringsfasen. Eventuellt kan det då visa sig finnas möjlighet att placera badrummen i andra lägen, i syfte att bibehålla så mycket som möjligt av den stora centrala rumsvolymen.
- Tjänstefolkets spiraltrappa rivs.
- Generellt kan man förvänta sig nya undertak och ny kanalisation och nya schakt för ventilation, vatten och avlopp.

Konsekvenser och målsättning

- Det är negativt att den representativa ektrappan med tillhörande klädhängare och boasering rivs i sin helhet. Det är också negativt att tjänstefolkets trappa rivs, men för huset som helhet är huvudtrappan av större betydelse.
- De representativa rumssviterna (bibliotek, fruns rum, salong, matsal) bibehålls i stort, vilket är positivt. En mellanvägg i den västra lägenheten tas bort (mellan matsal och kök), en ny mellanvägg uppförs (i biblioteket) och dörröppningar sätts igen.

Det är negativt om det stora centrala rummets volym krymper genom att badrum placeras där. Målsättningen bör vara att under projekteringsfasen förlägga dessa till annan del av lägenheterna.

För de rum som ligger inom den representativa rumssviten bör målsättningen vara att i hög utsträckning bevara ursprungliga snickerier som stavparketter, fotlister, dörrblad och dörrkarmar. Även spisarna är givetvis viktiga att bevaras.

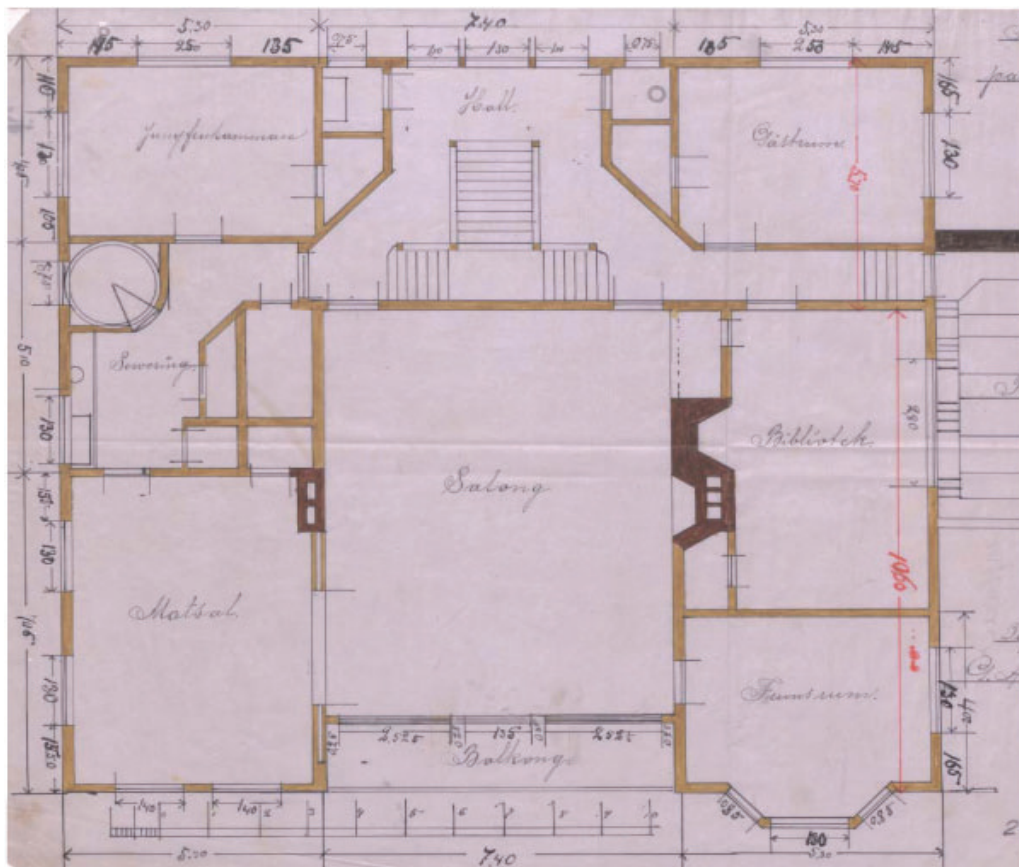
Den nedtagna innerväggen mellan vardagsrum och kök i den västra lägenheten kan markeras genom att en övre del sparas som en ”balk” i taket. Parketten bör bevaras och skulle kunna kompletteras med ny eller möta ett nytt material som klinkers i köket.

Ny innervägg i den östra lägenhetens bibliotek skulle kunna placeras på parketten, som då skulle löpa vidare mellan rummen under den nya väggen och via nya dörröppningar utan tröskel.

Målsättningen bör också vara att så långt möjligt bevara dörrblad och karm i ursprungliga lägen även om själva öppningen sätts igen.

Ifråga om övriga rum på våningsplanet bör målsättningen under kommande projektering vara att så långt möjligt hålla rummen inom nuvarande rums utbredning. Syftet med detta är bl.a. att kunna bevara ursprungliga dörrlägen med karmar, dörrblad och dörrfoder.

- Ny kanalisation bör byggas in i kanaler och schakt som i möjligaste mån döljs bakom höga köksskåp och nya innerväggar inom yta för våtrummen alternativt inom befintliga garderober och förvaringsutrymmen. Nya undertak bör förses med hålkäl men nya undertak bör undvikas i andra utrymmen än badrum/duschrut och toaletter.

Husets vackra rum mot sjön sparas

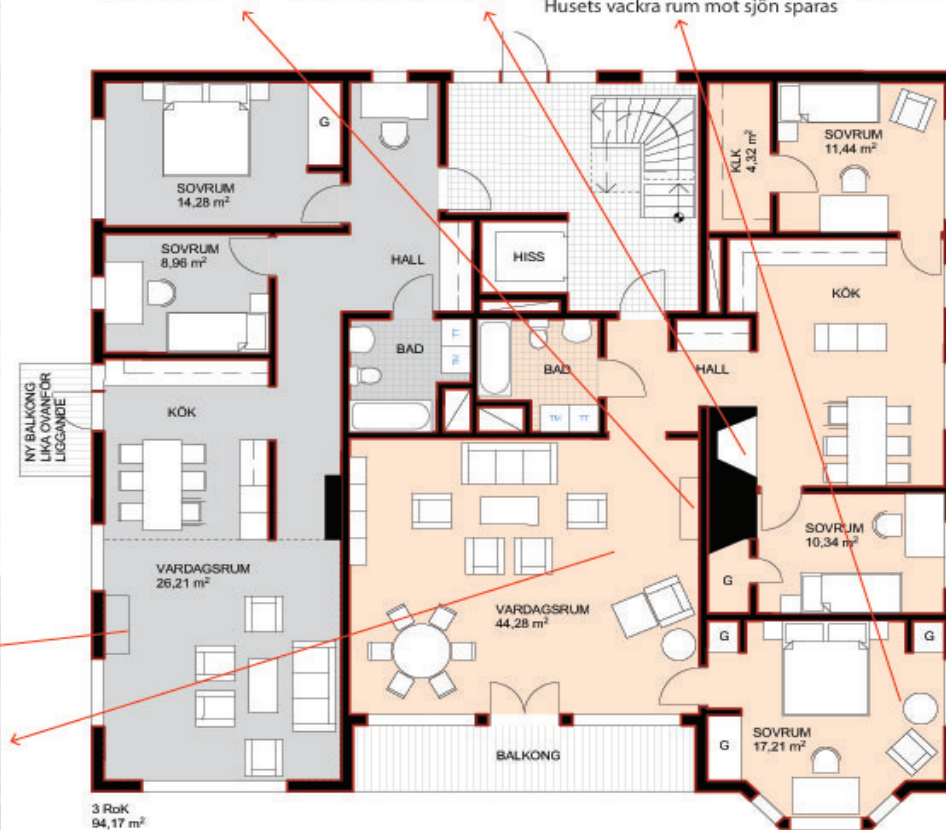
Fiskbensparkett och socklar/
foder sparas

Alla öppna spisar
sparas

Stora salongens
fönsterpartier mot söder
bibehålls

NY BALKONG
LIKA ÖVANFÖR
LIGGANDE

3 Rök
94,17 m²

4 Rök
130,58 m²

Bottenplan skala 1:100

B E F V I L L A S T R A N D V I K
O m b y g g n a d s f ö r s l a g 2 0 1 2 . 0 3 . 2 6

brunnberg&forshed
| ARKITEKTONTER AB

SENIORGÅRDEN

Övre plan

Åtgärder

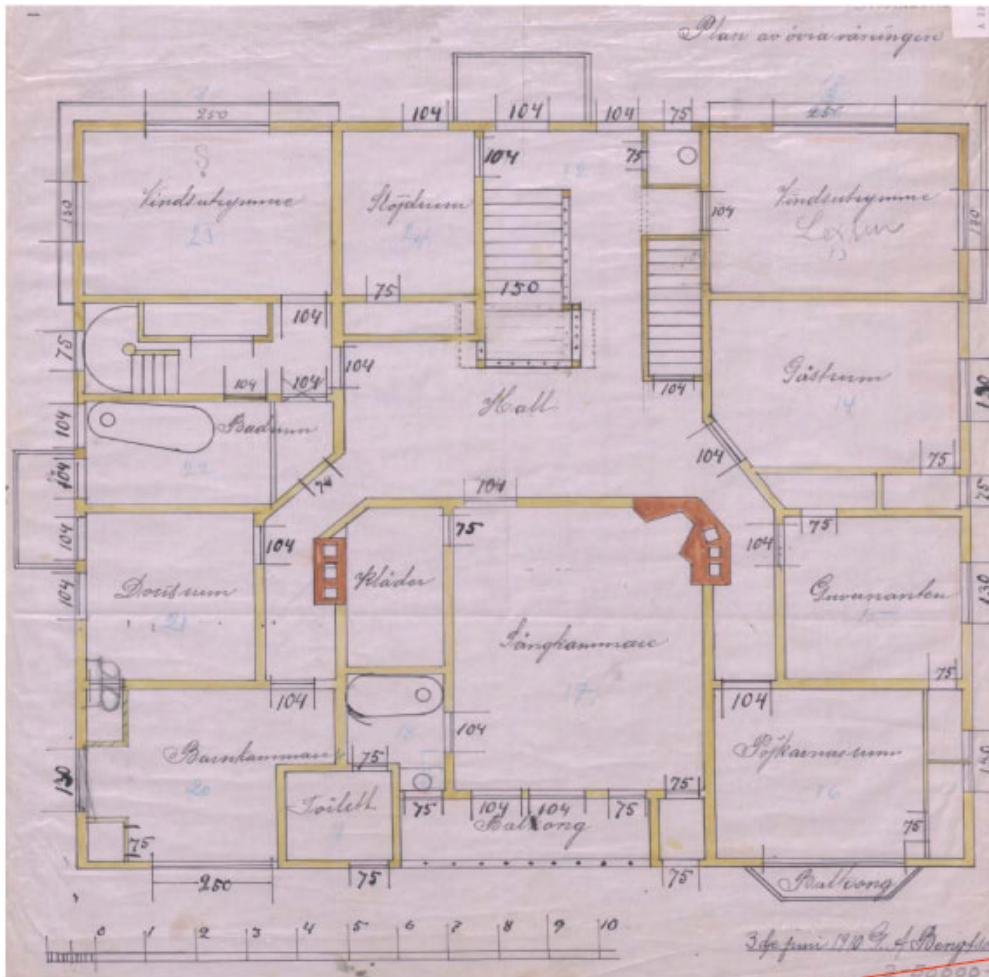
- Den stora ektrappan och den mindre vindstrappan rivs och ersätts av den nya hissen och trappan.
- Det centrala huvudsovrummets läge bibehålls, med rum på vardera sida, men i princip alla mellanväggar får nya lägen.
- Generellt kan man förvänta sig nya undertak och ny kanalisation och nya schakt för ventilation, vatten och avlopp.

Konsekvenser och målsättning

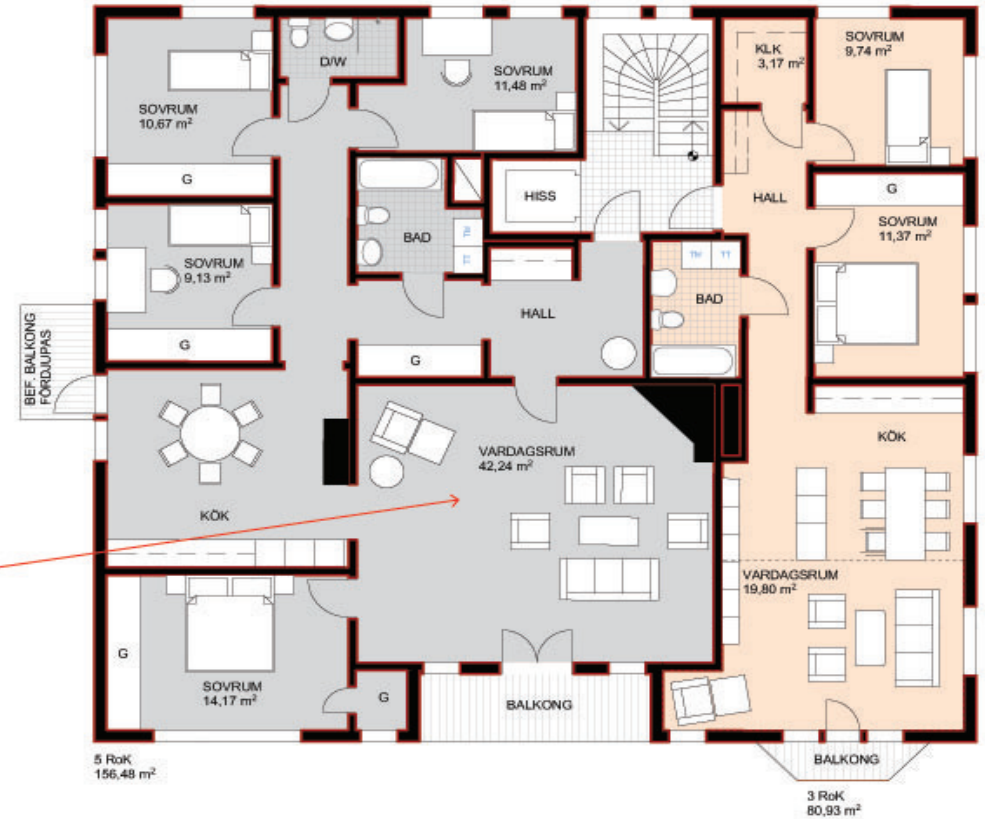
- Det är negativt att den stora ektrappan rivs. Den mindre vindstrappan har inget betydande värde i sig och är därför mindre problematisk att ta bort.
- Planlösningen på detta våningsplan förändras i stor utsträckning, vilket bl.a. leder till att ursprungliga snickerier som dörrar, foder och fotlister försvinner. Målsättningen under kommande projektering bör vara att så långt möjligt försöka hålla rummen inom nuvarande rums utbredning. Syftet med detta är bl.a. att kunna bevara ursprungliga dörrlägen med karmar, dörrblad och dörrfoder.
- Ny kanalisation bör byggas in i kanaler och schakt som i möjligaste mån döljs bakom höga köksskåp och nya innerväggar inom yta för våtrummen alternativt inom befintliga garderober och förvaringsutrymmen. Nya undertak bör förses med hålkäl men nya undertak bör undvikas i andra utrymmen än badrum/duschrut och toaletter.

En liten garderob till huvudsängkammaren med vackert ljusinsläpp från söder.

Paradsängkammaren återställs och bibehålls som övre planets finaste rum

Övreplan skala 1:100

B E F V I L L A S T R A N D V I K
O m b y g g n a d s f ö r s l a g 2 0 1 2 . 0 3 . 2 6

Vindsplan

Åtgärder

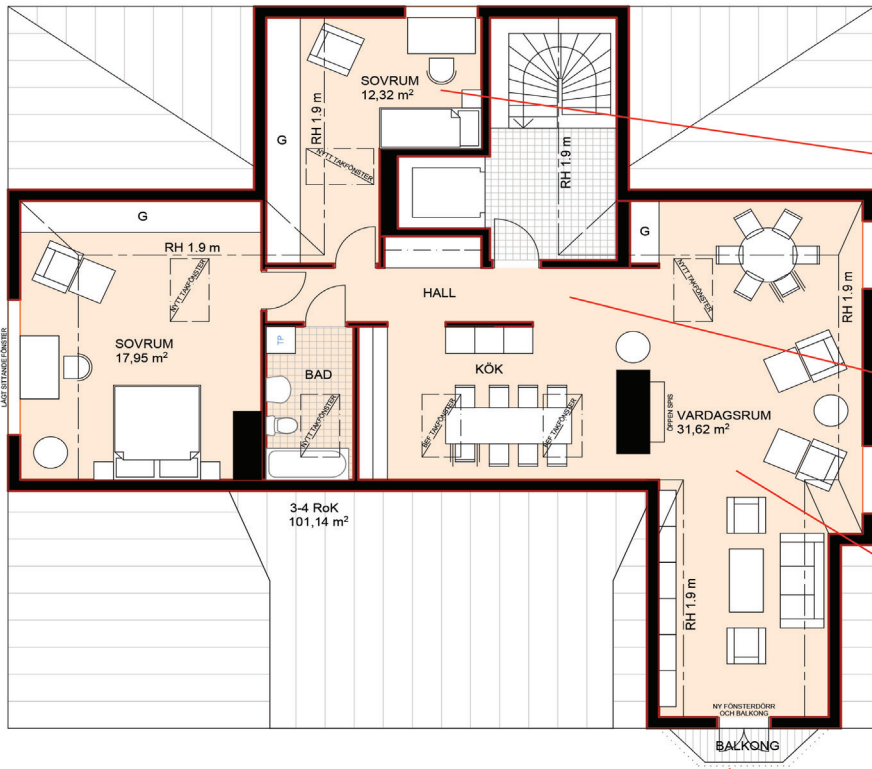
- På vinden inreds en lägenhet med entré från det nya trapphuset med hiss och trappa upp till vind.
- I förslaget ingår att den västra oinredda vindsdelen inreds.
- En ny balkong tillförs på den södra fasaden och en ny balkongdörr installeras i samma läge som dagens fönster.
- Generellt kan man förvänta sig nya undertak och ny kanalisation och nya schakt för ventilation, vatten och avlopp.

Konsekvenser och målsättning

- Vinden har inretts under senare tid och har bara moderna ytskikt. Den oinredda vinden har sedan tidigare ett hårdgjort golv, eventuellt betong. Takkonstruktionen är inte unik vare sig till utförande eller ålder. Fönstren är sentida, men helt anpassade till äldre fönster. Inredningen av vinden till lägenhet är i sig därför oproblematiske.
- Det är givetvis negativt att göra en håltagning i den ursprungliga väggen mot söder för att installera en ny balkongdörr. Samtidigt är ingreppet relativt litet eftersom där redan finns en fönsteröppning. Fönstret är sekundärt och har sentida karm och bågar. Det är därmed inte problematiskt att avlägsna fönstersnickerierna. Det är av stor vikt att den nya balkongdörren för samma utformning som, och placeras rakt ovan balkongdörren under. Stora krav bör ställas på både material och utformning.

Ett av vindens sekundära fönster, här mot norr.

Alt vindsplan skala 1:100

BEF VILLA STRANDVIK
 Ombyggnadsförslag 2012.04.19

